

Warszawa, 12 kwietnia 2024 r.

STANOWISKO FUNDACJI GREEN REV INSTITUTE
W PRZEDMIOCIE PROJEKTU USTAWY O ZMIANIE USTAWY
O UBEZPIECZENIACH UPRAW ROLNYCH I ZWIERZĄT GOSPODARSKICH

Szanowni Państwo,

Mając na uwadze pismo Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 kwietnia 2024 r., kierujące projekt ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich do konsultacji publicznych, Fundacja Green REV Institute przedstawiamy w załączeniu **nasze stanowisko w konsultacjach** jednocześnie dziękując za możliwość przedstawienia rekomendacji i komentarza.

Projekt obejmuje dwie zasadnicze zmiany:

- a) rozszerzenie katalogu upraw, do których stosowane będą z budżetu państwa dopłaty do składek producentów rolnych o słonecznik, facelię, len, konopie włókniste, bobowate drobnonasienne, rośliny zielarskie i gorczyca oraz doprecyzowanie uprawy gryki jako zboża oraz soi jako rośliny z rodziny bobowatych mieszczących się w dotychczasowym katalogu upraw.
- b) podniesienie maksymalnej wysokości dopłat z budżetu państwa do składki producenta rolnego z tytułu ubezpieczenia upraw i zwierząt gospodarskich z 65% do 70%.

Zmiany te mają na celu:

- a) odpowiedź na wnioski zgłaszane do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w związku z rosnącą popularnością upraw słonecznika, facelii, lnu, konopi włóknistych, bobowatych drobnonasiennych, roślin zielarskich, gorzycy, soi oraz gryki, które są ważnym elementem w działalności rolniczej.

- b) umożliwienie ubezpieczenia szerszego katalogu upraw rolnych przez producentów rolnych.

W ocenie skutków regulacji Ministerstwo wskazuje, że dotacje ze środków publicznych do stawek ubezpieczenia upraw i zwierząt stosowane są poza Polską w kilku krajach europejskich: w Portugalii, Austrii, Luksemburgu, Włoszech, Hiszpanii, Francji i Szwecji.

Ministerstwo Rolnictwo i Rozwoju Wsi wskazuje, że dofinansowanie ma stanowić motywację do ubezpieczenia działalności rolnej w zakresie upraw rolnych oraz zwierząt gospodarskich przez gospodarstwa. Jednocześnie Ministerstwo wskazuje, że *“pomimo rozszerzania zakresu upraw oraz udziału budżetu państwa w opłatach składek ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich w dalszym ciągu osiągnane wskaźniki nie są zadawalające. W szczególności % ubezpieczonych gospodarstw rolnych oraz powierzchnia ubezpieczonych upraw rolnych nie wypełnia planowanych efektów.”* Planowana zmiana budzi więc poważne wątpliwości w kontekście gospodarowania środkami publicznymi i efektywnością przeznaczania środków publicznych poprzez zwiększenie % dofinansowania i rozszerzenia katalogu upraw. **W obecnej sytuacji związanej z kryzysem klimatycznym i presją na rolnictwo Ministerstwo powinno koncentrować wsparcie na działania związane z budowaniem odporności rolnictwa i transformacją do bardziej zrównoważonych systemów żywności i rolnictwa.** Wątpliwości budzi także fakt, że wiele państw UE prowadzi inną politykę dot. ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, co oznacza, że Ministerstwo powinno zaprojektować rozwiązania, które nie będą opierać się na dopłatach do ubezpieczeń w przypadku zdarzeń takich jak: huragan, powódź, deszcz nawalny, grad, piorun, obsunięcie się ziemi, lawina, susza, ujemne skutki przezimowania lub przymrozków wiosennych, które będą coraz częstsze w dobie katastrofy klimatycznej i zmian klimatu wywołanych działalnością człowieka.

Należy wziąć pod uwagę, że Ministerstwo powinno skoncentrować działania na transformacji systemu żywnościowego oraz produkcji rolnej w Polsce, tak aby zapewnić konkurencyjność

polskiego rolnictwa i produkcji żywności w czasie, kiedy mierzymy się z konsekwencjami zmian klimatycznych. Jak wskazuje raport EIT Food Protein Diversification Think Tank, Accelerating Protein Diversification for Europe (2023): *“Obecnie system żywnościowy przyczynia się do alarmujących 26%-34% emisji gazów cieplarnianych i 78% globalnej eutrofizacji oceanów i wód słodkich. Jednak w sferze systemów żywnościowych istnieje szansa na zmianę. Dywersyfikując źródła białka, możemy nie tylko wzmocnić nasze systemy żywnościowe, ale także dostosować się do celów UE w zakresie zdrowszego, bardziej zrównoważonego, odpornego i sprawiedliwego systemu żywnościowego o zminimalizowanych konsekwencjach dla środowiska. Dywersyfikacja źródeł białka pociąga za sobą ponowną ocenę i zmianę naszej produkcji i konsumpcji źródeł białka, przechodząc od silnej zależności od zasobochłonnych białek pochodzenia zwierzęcego do bardziej zrównoważonych źródeł białka.¹”* Konieczność dywersyfikacji białek i dostosowania polityk państw wskazana została także w raporcie Programu Środowiskowego ONZ What’s cooking (2023):

“Globalnie, systemy żywnościowe są odpowiedzialne za około 30 procent obecnych antropogenicznych emisji gazów cieplarnianych powodujących zmiany klimatu. Produkty pochodzenia zwierzęcego - w tym emisje zwierzęce, pasze, zmiany w użytkowaniu gruntów i energochłonne globalne łańcuchy dostaw - odpowiadają za prawie 60 procent emisji związanych z żywnością, co stanowi łącznie 14,5-20 procent globalnych emisji.

Wpływ rosnącego popytu na żywność pochodzenia zwierzęcego (ASF) ma miejsce w kontekście niezrównoważonych metod uprawy i nadmiernej konsumpcji, zwłaszcza w krajach o średnim i wysokim dochodzie. Ogólnie rzecz biorąc, produkcja i konsumpcja w znacznym stopniu przyczyniają się do zmian klimatu, zanieczyszczenia powietrza i wody, utraty różnorodności biologicznej i degradacji gleby.

Podczas gdy ASF są ważnym źródłem pożywienia, wysokie spożycie czerwonego i przetworzonego mięsa wiąże się ze zwiększonym ryzykiem chorób zakaźnych. Produkcja

¹

<https://futurefood4climate.eu/wp-content/uploads/2024/04/EIT-Food-PDPT-Policy-Brief-Accelerating-Protein-Diversification-for-Europe.pdf>

kontakt@greenrev.org | Giordana Bruna 34 / skrytka 5, 02-523 Warszawa, Polska

KRS 0000521182 | NIP 5213677634 | REGON 147376122

ASF wiąże się również z zagrożeniami dla zdrowia publicznego, takimi jak choroby odzwierzęce i oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe, a także obawy dotyczące dobrostanu zwierząt.

Nowe mięso roślinne, mięso hodowlane i żywność fermentowana wykazują potencjał w zakresie zmniejszenia wpływu na środowisko w porównaniu z wieloma konwencjonalnymi ASF. Są one również obiecujące pod względem zmniejszonego ryzyka chorób odzwierzęcych i oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe, a także mogą znacznie zmniejszyć obawy dotyczące dobrostanu zwierząt związane z konwencjonalną hodowlą zwierząt.

Rządy mają wiele możliwości politycznych, aby zbadać i wesprzeć potencjał nowych alternatyw, w tym wsparcie dla (otwartego dostępu) badań i komercjalizacji oraz polityki sprawiedliwej transformacji.

Jeśli będą wspierane przez odpowiednie systemy regulacyjne i instrumenty zarządzania, nowe alternatywy ASF mogą odegrać ważną rolę, prawdopodobnie z różnicami regionalnymi, w przejściu na systemy żywnościowe, które są bardziej zrównoważone, zdrowsze i mniej szkodliwe dla zwierząt.²

Dopłaty do ubezpieczeń w przypadku produkcji zwierzęcej negatywnie przyczyniają się do wsparcia dla sektora produkcji rolnej, który w największym stopniu odpowiada za presję na środowisko naturalne, bioróżnorodność i emisje. Jednocześnie dopłaty ze środków publicznych do produkcji zwierzęcej są nieefektywne w kontekście konieczności transformacji systemu żywności i przechodzenia do systemów roślinnych dla ludzi. Jak wskazują autorzy i autorki raportu *Safe and Just. Plant Based Treaty*: “*Powszechnie uznaje się, że konieczna jest głęboka transformacja naszego systemu żywnościowego, aby osiągnąć globalne bezpieczeństwo żywnościowe i żywności, przy jednoczesnym dostosowaniu do celów klimatycznych, bioróżnorodności i zdrowotnych. Wybory dokonywane przez ludzi w odniesieniu do spożywanej żywności, sposobu i miejsca jej produkcji, a także zakresu marnotrawstwa i strat mają głęboki*

---

² https://futurefood4climate.eu/wp-content/uploads/2023/12/whats_cooking_frontiers.pdf

kontakt@greenrev.org | Giordana Bruna 34 / skrytka 5, 02-523 Warszawa, Polska

KRS 0000521182 | NIP 5213677634 | REGON 147376122

wpływ zarówno na dobrostan ludzi, jak i całej planety. Globalny system żywnościowy ma największy na świecie udział w emisji gazów cieplarnianych i jest głównym czynnikiem powodującym utratę bioróżnorodności, degradację ekosystemów lądowych, nadmierne zużycie wody słodkiej oraz zanieczyszczenie dróg wodnych spowodowane nadmiernym wykorzystaniem azotu i fosforu. Wywiera znaczący wpływ na stabilność Ziemi i przyszłość ludzkości (Rockström, 2020).

Paradoksalnie, chociaż system żywnościowy jest obecnie głównym źródłem degradacji środowiska i utraty bioróżnorodności, jest on również jednym z najbardziej dotkniętych degradacją. Przekształcanie naturalnych ekosystemów w pola uprawne i pastwiska, wraz z następstwami zanieczyszczenia rolniczego, poważnie zagraża istotnym funkcjom ekosystemu, które stanowią podstawę samego rolnictwa. Konieczna jest całkowita transformacja, obejmująca zmiany w produkcji, zarządzaniu krajobrazem i całym systemie żywnościowym. Wynika to z faktu, że wszystkie działania związane z systemem żywnościowym, od rolnictwa, przez przetwórstwo, logistykę i handel detaliczny, po konsumpcję, wpływają na granice planetarne, a tym samym oferują wiele możliwości łagodzenia skutków (Campbell , 2017; Clark , 2020).³

Dopłaty do ubezpieczeń produkcji zwierzęcej nie będą realizować celów Wspólnej Polityki Rolnej oraz celów Planu Strategicznego WPR na lata 2023 -2027, w zakresie wspierania zrównoważonego rozwoju polskich gospodarstw, zrównoważonych metod gospodarowania, przyjaznych klimatowi i środowisku, chroniących wodę, glebę, powietrze i bioróżnorodność.

Zwiększenie % dofinansowania oraz brak rewizji w obszarze katalogu upraw (czy są to rośliny przeznaczone do produkcji zwierzęcej jako rośliny paszowe), oraz katalogu podmiotów objętych wsparciem - gospodarstwa zajmujące się produkcją zwierzęcą zaprzecza celom w obszarze budowania odporności oraz zwiększania konkurencyjności polskiego rolnictwa.

---

³ <https://plantbasedtreaty.org/vegandonuteconomics/>

Chcemy także zwrócić uwagę Ministerstwa na fakty dot. produkcji zwierzęcej, które powinny być fundamentem budowania i projektowania polityk dla bezpieczeństwa żywnościowego Polski. Jak wskazuje raport Safe and Just. Plant Based Treaty: *“Globalny system żywnościowy jest największym sektorem emitującym gazy cieplarniane na świecie, odpowiedzialnym za ponad jedną trzecią globalnych emisji gazów cieplarnianych (CO₂ eq; Crippa,2021; Rockström, 2020). Zmiana globalnej diety i transformacja systemów rolno-spożywczych ma zasadnicze znaczenie dla ograniczenia globalnych emisji i dostosowania się do przyszłego ocieplenia. W ocenach systemów żywnościowych przeprowadzonych przez Poore i Nemecek (2018) oraz Xu (2021) oszacowano, że rolnictwo zwierzęce odpowiada za około 58 procent globalnych emisji żywności (19,6 procent całości), a udział żywności pochodzenia roślinnego wynosi około 29 procent (9,8 procent całości). Oznacza to, że emisje z żywności pochodzenia zwierzęcego są dwukrotnie wyższe niż z żywności pochodzenia roślinnego, a jednocześnie dostarczają tylko 18 procent kalorii i 37 procent białka w porównaniu z żywnością pochodzenia roślinnego.*

Kiedy zajmujemy się wpływem systemu żywnościowego na klimat, ważne jest, aby przyjrzeć się również kosztowi alternatywnemu emisji dwutlenku węgla przez grunty rolne. Według Poore i Nemecek (2018), hodowla zwierząt jest głównym czynnikiem powodującym wylesianie i zajmuje około 83% wszystkich gruntów wykorzystywanych do produkcji żywności. Lasy i naturalne ekosystemy są kluczowymi pochłaniaczami dwutlenku węgla, pochłaniającymi ogromne ilości węgla i odgrywającymi integralną rolę w stabilizacji klimatu Ziemi. Wycinanie gruntów pod rolnictwo doprowadziło i nadal prowadzi do przyspieszonego globalnego ocieplenia oraz szybkiej utraty bioróżnorodności i funkcji ekosystemów, które są niezbędne do regulacji klimatu. Globalne przejście na systemy żywnościowe oparte na roślinach mogłoby potencjalnie uwolnić 75% gruntów rolnych, co zarówno zmniejszyłoby emisje żywności, jak i koszty alternatywne - bez konieczności kompromisu. Niedawne badanie przeprowadzone przez Hayek (2021), wykazało, że zmiana ta może potencjalnie doprowadzić do sekwestracji 332-547 Gt CO₂ do 2050 roku. Według Ortiz-Bobea (2021) zmiany klimatu zmniejszyły zakres

globalnego wzrostu wydajności rolnictwa, więc istnieje niebezpieczeństwo, że zjawisko głodu nasila się w przypadku braku natychmiastowych działań w dziedzinie klimatu. W związku z tym Ripple (2023) wzywają do "przejścia na dietę roślinną, szczególnie w krajach zamożnych", ponieważ może to zarówno pomóc w łagodzeniu zmian klimatu, jak i poprawić globalne bezpieczeństwo żywnościowe i żywności.⁴"

Komisja Europejska podkreśla rolę produkcji zrównoważonej żywności w budowaniu bezpieczeństwa żywnościowego w ramach dokumentu roboczego "Drivers for food security" wskazując, że: *"Zrównoważony system żywnościowy musi zapewniać wystarczające i zróżnicowane dostawy bezpiecznej, pożywnej, przystępnej cenowo i zrównoważonej żywności dla ludzi przez cały czas, nie tylko w czasach kryzysu. (...) Zmiana klimatu i utrata bioróżnorodności stanowią bezpośrednie i trwale zagrożenie dla bezpieczeństwa żywnościowego i źródeł utrzymania.⁵"*

Biorąc pod uwagę powyższe apelujemy o ponowną rewizję proponowanych zmian i konieczność budowania w pierwszej kolejności odpornych systemów produkcji oraz transformacji i przechodzenia do systemów roślinnych, wspierania reformy rolnictwa, tak aby środki publiczne nie stanowiły krótkoterminowego wsparcia, które zamiast prowadzić do rozwoju produkcji będą negatywnie wpływać na cały sektor oraz długookresowo nie budować bezpieczeństwa rolnictwa i gospodarstw rolnych.

Z poważaniem,

Daria Janowicz

Członkini zarządu Green REV Institute

---

⁴ <https://futurefood4climate.eu/wp-content/uploads/2024/01/s41586-023-06083-8.pdf>

⁵

https://futurefood4climate.eu/wp-content/uploads/2023/01/ui883g-SWD_2023_4_1_EN_document_travail_service_part1_v2.pdf